

EDINOST

Belgrajski vestnik, od 1. decembra in nadalje, sredi. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asisijskega št. 20, I. nadstropje. — Dopolni naj se pošilja na uredništvo. — Način plačila: plačila se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Podajatelj in odgovorni urednik: Stjepan Godina. — Lastnik: komiteta lista Edinosti. — Tisk: tiskarna Edinosti. — Naročnina: značaj na mesec 1. 3.—, pol leta 1. 18.— in celo leto 1. 36.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Iz Jugoslavije.

Občinske volitve.

BELGRAD, 22. »Beogradski Dnevnik« javlja: Začele se pripravljajo za izvedbo občinskih volitev, ki se bodo vršile koncem meseca januarja p. l. Volitve se bodo vršile po vsi državi, in sicer na podlagi srbskega volilnega reda.

Domaci nasprotniki Jugoslavije.

SARAJEVO, 23. »Jugoslovenski list« piše v svojem uvodniku o nasprotnih listih v Jugoslaviji, da imamo dve vrsti »band«, ki so protivne Jugoslaviji. V prvi so šovinistični najemniki dr. Susteršiča za Italijo, a v drugi mestni pangermani in frankovski pustolovci. Med vsemi temi pa stoji bivši kralj Nikita. On hoče svet prebrati, da stoji za njim Srbi, Hrvati in Slovenci in našel je tudi nekoliko Črnogorcev, katere je vpletel v italijansko propagando. On zbira odpadke Hrvatov in Slovencev kot dr. Saksar, dr. Susteršiča in slične, ki so bili od nekdaj na slabem glasu. Ti odpadniki imajo namen, zrušiti Jugoslavijo, toda njihov napor bo pač zaman, ker je Jugoslavija nezlomljiva.

Mednarodna komisija za odškodnine.

BELGRAD, 22. Mednarodna komisija za odškodnine je naša država imenovala gospoda M. N. Gjurica, kot njegovega pomočnika pa gospoda N. Gjurica.

Preselitev ministrstev.

BELGRAD, 22. Govori se, da se ministristvo za zunanje posle preseli v poslopje bivšega avstro-ogrškega poslanstva. V tem primeru bi se naselilo v dosedanjih prostorih ministrstva za zunanje posle ministrstvo za notranja dela.

Posebna priporočila inozemskim potnikom.
BELGRAD, 22. Ministrstvo za zunanje posle je našim poslanstvom v inozemstvu naročilo, da izdajajo onim potnikom visokega in uglednega statusa, ki jih je treba našim oblastem priporočiti, poleg potnih listov tudi posebna priporočila.

Uvoz orožja.

BELGRAD, 22. Ministrstvo vojne in mornarice je izdalo naredbo glede uvoza lovškega in vojaškega orožja, streliva, razstreliv itd. Za uvoz je potrebno dovoljenje omenjenega ministrstva. Prepovedan je uvoz oružja brezdimnega smodnika. Ta naredba ureja tudi monopolne in uvozne pristojbine, ki se imajo plačati carinarnicam.

Pomoč domači obrti.

LJUBLJANA, 23. Pri deželni vladi se vrše priprave za pomoč domači obrti, ki je vsled pomanjkanja sirovina in odjemalcev prišla v težko stisko. Pri tej akciji bi deželna vlada želela, da bi sodelovali vsi oni, ki imajo strokovno znanje in veselje, da bi pomagali. Kdor bi na tej podlagi rad sodeloval, naj se izloži prijavitelj predsedništvu deželne vlade.

Razvoj industrije.

OSEK, 22. Kar se čuje, se snujejo nekatere nove tvornice, ki bodo znatno zvišale našo industrijsko produkcijo. Podjetja bodo osnovana pod okriljem in s sodelovanjem Hrvatske zemaljske banke. Med drugimi bi se imele osnovati tvornica sukna v Karlovcu, tvornica opeke v Primorju in tvornica emajlirane posode na Kranjskem.

Vesniški dopusti.

BELGRAD, 23. Jugoslovenski poslanik v Parizu dr. Vesnić je dobil dvomesečni dopust.

BELGRAD, 23. Naš poslanik v Parizu dr. Vesnić je odpotoval v Mentono, kjer bo preživel svoj dvomesečni dopust. Za njegove odločnosti ga bo zastopal prvi tajnik in poslanik Janković.

Avstrijske laži.

LJUBLJANA, 20. Kljub izjavam odgovornih in vodilnih avstrijskih krogov, da hoče avstrijska republika živeti z Jugoslavijo v miru in gojiti z njo potrebne medsebojne stike (opozarjamo zlasti na tozadevne izjave dr. Rennerja), onemogočajo to medsebojni razni hujeski — predvsem celovški in graški — listi s svojim zlobnim pisarjenjem, ki je vsaki resnici v zasmeh. Tako si drzne v eni zadnjih številic celovški veleniški organ blati celo mrtveca. O znanem borilcu za jugoslovensko stvar, nadporočniku Malgaju, je nakopil list »Freie Stimmen« kopo laži, češ da je nadporočnik Malgaj delal samo v svojem lastnem interesu in v sebičnih namenih. Prinašamo iz cele zmesi samo te-le trditve vsenškega glasila: »Nadporočnik Malgaj je prodajal buje v Guštanj konje, ki jih je odvezal usmakujočim se avstrijskim četam; pri tem da je zaslužil 300.000 kron. 6. majnika t. l. je branil Guštanj in zahteval za nagrado brzojavno v Ljubljani, da se mu prisodi grad grofa Thurna itd.« O mrtvem junaku, ki je dal življenje za svoje prepričanje, ni treba poudarjati, da so vse te nemške vesti prosta in podla laž, vprašati se pa moramo, kako daleč se tako surovo ravnanje strinja z nameni in cilji, ki si jih postavlja v svojih izjavah avstrijska vlada. O nadporočniku Malgaju je svojo sodbo že izrekel narod in te sodbe ne izpremeni ves trup, ki ga zamore izbrizgati veleniški časopisje.

Železniške zgradbe.

BELGRAD, 20. Pred par dnevi je prišel v Belgrad inž. Middleton, zastopnik velike angleške železniške družbe, da se domeni z vlado o zgradbi železniške proge Prilep—Kavadar—Gradsko—Stip—Kočana. Ona angleška družba je trasirala to progo že pred vojno. Sedaj so pripravljani vsi načrti za izvedbo dela.

Nikitova likvidacija.

BELGRAD, 23. »Politika« javlja: »Vlada« bivšega kralja Nikite Hvidira svoje posle na Francoskem in se pripravila, da odpotuje za svojim gospodarjem v Cap Martino ali pa sicer v Italijo. »Ministrski predsednik Jovan Plamonac je odre-

dil, da se vsom najemnikom v Neulijcu, ali kakor on pravi, stipendistom izplača poslednji denar, ki ga je Plamonac še prejel na račun Italije. Pri izplačevanju so vsakemu veleli, da je ta gaža poslednja in da naj se pozneje ne obračajo več v Neulijcu. Ta novica je kakor bomba padla med elemente, ki že dve ali tri leta žive, ne da bi kaj delali in igrajo samo vlogo statistik Črnogorcev. Večine teh ljudi je takoj sklenila, predložiti jugoslovenski vladi prošnjo, v kateri so izrekli svojo vdanost in se ponudili v službo, ako bi prejeli to, kar so doslej dobivali od kralja Nikite.

Izvoz kolikovanih bankovcev prepovedan.
BELGRAD, 23. (Uradno). Na podstavi sklepa ministrskega sveta z dne 8. t. m. je odredil finančni minister, da je izvoz iz znamenitih kraljevstev SHS markiranih bankovcev Avstro-ogrške banke iz kraljevstva SHS prepovedan. Kdor bi se pregrešil proti temu, temu bi se bankovci konfiscirali na korist države in obsojen bi bil v znižu člena 145. carinskega zakona kot tihotapec.

BELGRAD, 23. Presihoro poročila: Valutni odsek je imel sejo v ministrstvu za finance. Sklenili niso še nič konkretnega, a more se reči, da bo minister za finance v par dneh mogel predložiti ministrskemu svetu etapso za izvedbo valutne reforme. Z ozirom na vesti, da se je pri kolikovanju kron konstatiralo, da je količina kron v prometu za polovico manjša od količine, ki so jo pričakovali, smo se obrnili za pojasnilo na pristojno mesto. Izvedli smo, da ni nikakega točnega proračuna v tem znižu in da so vsi dosedajni podatki samo kombinacije. — Glede tega piše »Pravda«: Doznavamo, da je v referatu, ki ga je predložil valutni odsek ministru za finance, uterjena relacija za izmenjavo kron in dinarjev na 1 : 4 in da je prav tako gotovo, da se krona ne zamenja za državne dinarje, nego za dinarje narodne banke. Ako se tedaj zamenja krona in dinar v razmerju 1 : 4, pomeni to, da bo moral zopet narod plačati to, kar bodo velike banke in kapitalisti zaslužili. Socialno pravičilo bi bilo, da se krona in dinar zamenjata 1 : 1, a se ono, kar krona manj velja, bi bilo treba prijeti vojne dobičke, tihotapec, kapitaliste in banke. Denar, ki bi ga na ta način dobila država, bi država na to uničila. Kakor doznavamo so narodni poslanci in ministri, ki zastopajo ozemlje, na katerem so v prometu krona, sestavili spomenico, ki bo izročena ministrskemu svetu in ki se ne strinja z rešitvijo valutnega odseka.

Tuji drobiži.

BELGRAD, 23. Na podlagi sklepa ministrskega sveta št. 3481 od 5. t. m. je izdal finančni minister naredbo, da velja bolgarski niklasti denar po 5, 10 in 20 stotink leva in grški niklasti denar po 5, 10 in 20 leptom za vsa teritorija kraljevstva SHS do daljnjega naredbe kot niklasti denar kraljevine Srbije v isti nominalni vrednosti in kot tak, da se sprejema tudi pri državnih in drugih javnih blaginjah.

Davek na vojne dobičke.

BELGRAD, 23. Ministrski svet bo v eni bodočih sej naredbenim potom urel vprašanje davkov na vojne dobičke in vprašanje vojne odškodnine. Naredbo za vojno odškodnino izdaje minister za pravosodje, ono za davke na vojne dobičke pa minister za finance.

Železniški material.

BELGRAD, 21. Presihoro doznavamo, da je minister za železnice Drašković dovršil v Parizu razgovore o nakupu velike množice ameriškega blaga, ki se nahaja v Franciji. Med tem blagom, katerega nakup bo za nas jako ugoden, se nahaja največ železniškega in vojaškega materiala.

BELGRAD, 23. Ministrstvo za promet je poslalo na Dunaj inženirja, ki sprejme tri kupljene in petdeset posejnih avstrijskih lokomotiv. Te lokomotive bodo takoj izrobrene prometu in razdeljene raznim krajev po potrebi.

Promikanje italijanskih čet v okolici Bara.

BELGRAD, 23. Iz Podgorice se poročajo: Dosedanja premikanja italijanskih čet v okolici Bara potrjujejo deloma trditve italijanske vlade, da so te čete prišle z naloga, nakopovati dosedanje italijanske čete v Baru in Virpazarju. Njih število pa obenem kaže, da imajo pomnožiti posadko v teh krajih. Iz Bara so po železnici transportirali v Virpazar cel bataljon 96. polka in oddelke strojnic. Dosedanja posadka v Virpazarju, približno dva bataljona 68. polka in en bataljon 96. polka, so dirigirali v Bar; poslednje imenovani bataljon varuje transporte čet pri suteranskem tunelu. Od posadke v Baru so nekatere dele 68. polka vkrkali in ti so že pripravljeni za odpotovanje, najbrže v Albanijo.

Trgovinski odnosi v Jadransku.

BELGRAD, 23. »Pravda« javlja iz Pariza: Iz krogov mirovne delegacije nam poročajo o novem predlogu zaveznikov, ki ni naš državi niti malo naklonjen. Ta predlog zahteva od naše vlade, da prizna konvencije, ki so nam jih zavezniki predložili in ki se štejejo gotovih trgovinskih odnosov s sosednjimi državami. Te konvencije bi imele regulirati odnose med novo nastalimi državami, v bistvu pa služijo le Italiji. S posebno konvencijo bi se imeli regulirati trgovski odnosi med Jugoslavijo in Italijo na Jadranu, toda na tak način, da bi naša država ne more sprejeti, ker so zanj pogubosni. V ostalem moramo predložene konvencije odločno odbiti, če zato, ker jadransko vprašanje še ni rešeno.

Za ameriške izselence.

BELGRAD, 23. V zmanjšanem ministrstvu se je osnoval oddelek za ameriške izselence. Za referenta je določen Nikola Gjonović, referent ministrstva prostrano.

Odškodnina Srbiji.

BELORAD, 23. »Pravda« poroča iz Pariza: Iz verodostojnega vira doznavamo, da bo Srbija v roku enega tedna prejela kot prvi del odškodnine 15 milijonov frankov.

Poljsko zastopništvo.

BELORAD, 23. Poljsko poslanstvo je obvestilo vlado, da sta poslanik Rudolf Šmitkovski in podkonzi Vlastislav Namosovski nastopila svoji službi.

Državno posojilo.

BELORAD, 23. Neosnovano je vest, da je vlada opustila namen, dobiti posojilo v Ameriki. Vlada vztraja še vedno na stališču, da Jugoslavija neobhodno potrebuje posojila v inozemstvu in da je v tem oziru najugodnejše, misliti na Ameriko. Ugovorilo pa se je, da Jugoslavija začasno nima resnega upanja na uspeh, prav tako kakor tudi vladi Francije in Belgije nista imele nobenega uspeha. Šele to bodo jugoslovenske meje končno veljavno določene in to bo rešeno valutno vprašanje, se bodo v tem oziru storili koraki, ki utegnejo imeti uspeh.

Vprašanje prehrama.

BELORAD, 23. Ker je prenehal dovažanje blaga za našo državo preko Dubrovnika in Kotora, se bodo v kratkem opustile tamošnje delegacije ministrstva prehrama. Tudi v Marsiliju se odpravi delegacija ministrstva prehrama.

Kraljeva garda v Ljubljani.

BELORAD, 23. Za poveljnika bataljona kraljeve garde v Ljubljani je imenovan pehotni major Milan Stokotič.

Madžarski napadi v Baranji.

NOVI SAD, 23. Povodom madžarskih napadov na obsejne kraje v Baranji so se v Vojvodini začeli javljati novi prostovoljci, ki žele, da gredo svojim bratom na pomoč. Med prvimi prostovoljci so bili Novosadčani, ki so se svojočasnno borili tudi na solunski fronti.

Proslava rojstnega dne v Splitu.
SPLIT, 23. V sredo je bila na prizidevanje »Zenske zadruge« uprizarjena v dvorani mestnega gledališča slavnostna predstava v proslavo rojstnega dne naše države. Proslava je bila otvorjena s sviranjem himne »Bože pravde«. Nato je mestni poveljnik podpolkovnik Mihajlovič pozdravil prisotne v kratkem, a iskrenem govoru, v katerem je poveljeval zaslugi prestolonaslednika regenta.

Dr. Machiedo in dr. Desnica pozvana v Rim.
SPLIT, 23. Dr. Machiedo in prisodnik deželnega odbora dalmatinskega dr. Uroš Desnica sta bila pozvana v Zadar v Rim.

D'Annunzijeve uni.

SPLIT, 23. Kakor da je bil obsejni obsejni uređ doznavamo iz dobrega vira, D'Annunzio te dni prisiljen zapusti Reko. Ker se zaradi sovražnega razpoloženja prebivalstva ne more vrniti takoj v Italijo, se bo s svojimi četami umaknil v Zadar ter od tod polagoma razpuščal svoje čete.

Zadrani proti Sem Benelliju.

SPLIT, 23. Zadrski italijanski so poslali te dni italijanskemu poslancu Sem Benelliju dopisnico s številnimi podpisi, kjer mu očitajo, da je kot poslanec iz parlamentarnega oportunizma prelomil besedo, katere je svojočasno dal zadrskim Italijanom. V dopisnici navajajo besede, katere je kot vojak izrekel v Zadru. Zlasti mu očitajo, da je podpisal politični program, s katerim se uničuje sveta pravica Italije do vse Dalmacije.

Proti »komunistom«.

SPLIT, 23. V torek, 16. t. m., je bila v Zadru protestna skupščina udruženja »Juventus« proti jadranskemu programu italijanske parlamentarne skupine borcev, ki se v svojem programu odzika Dalmaciji.

Zadrski D'Annunzijci.

SPLIT, 23. V nedeljo so D'Annunzijeve ardit v Zadru obhajali prvi mesec, odkar so se izkrcali v Zadru. Pri proslavi je bil navzoč tudi admiral Millo, ki je pregledal legionarje. Kapitan Corrado, namestnik majorja Gurattija, je imel govor na vojaške, katere je opozarjal na prisego, ki so jo položili pred mesecem dni, da ne bodo na noben način zapustili Zadra in dalmatinske obale. Nato je na kratko izpregovoril tudi admiral Millo, ki je slavil zasluge vojakov in izrazil svoje neomajno zaupanje, da bo njihovo delo končno imelo uspeh.

Vojno brodovje SHS.

SPLIT, 23. Povodom zadnjih vesti iz Pariza glede razdelitve vojnega brodovja zadnjih držav piše »Jadranski« v na več mestih zaplenjenem članku: »Tako nagrado dobivajo junaki revolucionarnega odbora naše vojne mornarice, tako se upošteva interesi domovine onih, ki so s svojim zadržanjem onemogočili vsako večjo akcijo bivše avstrijske mornarice. Z ozirom na zasluge revolucionarnega odbora smo imeli pač pričakovati, da se bo Jugoslavija odstopilo primerno število ladij bivše avstro-ogrške mornarice, toda kakor se čuje, se hoče prepustiti Jugoslaviji samo neznatno število malih torpedovcev.

Upravna razdelitev.

SPLIT, 23. Povodom nepotrebne vesti, da je iz Boka Kotorske odpotovala v Belgrad deputacija, ki naj bi zahtevala od centralne vlade, da bi se Boka Kotorska že sedaj odcepila od Dalmacije, piše »Život« v članku pod naslovom »Razkosanje Dalmacije«, da tudi glede administrativne razdelitve Jugoslavije stoji na stališču samoodločbe po poudine kraje. Ako cela pokrajina želi, da se odcepi od dosedanje provincijalne Dalmacije in želi, da se priključi drugi, naj se upošteva njena volja; or item pa je treba vzeti v pretres kulturno tradicijo, skupnost interesov itd. Nato svati Boko Kotorsko, to »nevesto« Jadrana, da se svari tika zavesti hipnemu nerazpoloženju, marveč da bi stvar zdravo premislila in svojo željo izrazil svobodno, ali temeljito.

Simpatije Amerikancev do Splitanov.

SPLIT, 23. Ameriška vojna ladja, ki je vsidrana v splitski luki, je privedla v četrtek proslavo na čast splitskemu močanstvu.

Dr. Smolaka v Splitu.

SPLIT, 23. Sem je dospel član naše mirovne delegacije v Parizu dr. Josip Smolaka.

Uradniške draginjske doklade.

LJUBLJANA, 23. Deželna vlada za Slove-nijo je od ministra za pripravo ustavotvorne skupščine dr. Palečka prejela nastopno službeno brzojavko z dne 18. t. m.: Nove draginjske doklade za dežele zunaj Srbije so odobrene z veljavo od 1. decembra 1919 do konca februarja 1920 od celokupnih dosedanjih prejemkov za uradnike XI. čin. razreda po 120%, X. razreda po 110%, IX. razreda po 100%, VIII. razreda po 90%, VII. razreda po 80%, VI. razreda po 70%, V. razreda po 60%, IV. razreda po 50%, III. razreda po 40%, za nameščence neuračunljive po 120%. Pripravite izvedbo. Natančnejša navodila slede od finančnega ministrstva.

Nedeljski železniški promet.

LJUBLJANA, 23. Obratno ravnanje južne železnice naznanja, da osebna vlaka med Trstom in Ljubljano vozita tudi ob nedeljah. Na vseh drugih progah je osebni promet ob nedeljah, kakor dosedaj, ustavljen.

Zastopništvo Jugoslovenov v Gradcu.

LJUBLJANA, 24. Po preobrtu novembra 1918. se je ustanovilo v Gradcu »Zastopništvo« Jugoslovenov v Gradcu, ki je imelo glaven namen, varovati interese v Gradcu in na nemškem Stajerskem živčih Jugoslovenov, zlasti pomagati jim pri vrnitvi v domovino. Dg ustanovitve jugoslovenskega konzulata st je »Zastopništvo« pristedito majhen fond, iz katerega je na odborovi seji dne 8. decembra 1919. v zmislu svojih pravil določilo ta darila: 1. »Citanki« v Gradcu K 1000.—, 2. »Akademski« menzi« jugos. dijakov v Gradcu K 1000.—, 3. »Matice Slovenske« v Ljubljani K 4000.—, 4. »Matice Hrvatske« v Zagrebu K 4000.—, 5. »Matice Srbske« v Beogradu K 4000.—.

Cene mesa v Ljubljani.

LJUBLJANA, 23. V petek se je vršilo pri odseku za prehrano posvetovanje o določitvi enotnih prodajnih cen za sveže meso. Zastopniki so bili prizadevi uradni oddelki s strokovnjaki, kmetijska družba in ljubljanski mesarji. Mesarji, ki so zadnje dni zvišali cene mesa od 12 kron in 14 kron na 16 kron, so mavaljali kot glavni razlog, da se je znižala cena govejim kožam od 28 kron na 18 kron za kg. Prihodek 4 kron pri kg so smatrali strokovnjaki odlično za prehrano, zlasti še, ker so ostale cene klavne živine v zadnjem času na isti višini. Ako se uvrstijo zvišanje cene kožam, bi bilo uvrščeno kvečjemu zvišanje za 1.50 K do 1.70 K pri kg. Na podlagi tega posveta je nato zaključila deželna vlada sporazumno s odsekom za prehrano: 1. da se količino za vsa večja konsumna sredstva prodajne cene za meso, ki stopijo takoj v veljavo; 2. da se prekoračenje teh cen strogo kaznuje po obstoječih predpisih z zaporom, denarno globo in zaplenbo blaga; 3. da se proti onim mesarjem, ki bi po teh odredbah prenehali z obratovanjem, postopa po obrtnem redu, da se jim odvzame obrtna pravica ter se jim zasežejo obratni prostori. Končno so se odredile tudi potrebne priprave za primer, da nekateri mesarji prenehajo z obratovanjem.

Iz češkoslovaške.

Predsednik narodne skupščine odstopil.

PRAGA, 23. Predsednik češkoslovaške narodne skupščine Tomašek je podal v seji klubovih načelnikov svojo ostavko. Ogotovo je, da bo Tomašek zopet izvoljen.

PRAGA, 23. Predsednik Tomašek je umeknil svojo demisijo, ki jo je podal vsled afere pri glasovanju v narodni skupščini. Demisijo je umeknil na željo svoje stranke, ki je priznala izjavo narodnih demokratov kot zadostno.

Posojilo v inozemstvu.

PRAGA, 23. Vlada je na seji narodne skupščine vložila zakonski predlog, s katerim se pooblašča, da si preskrbi v inozemstvu kredit za poljubno milijardo frankov v svrhu nakupovanja sirovina. Drug zakonski predlog pooblašča finančno upravo, da sme zahtevati za bodočo oddajo premoženja varščino od 5 do 25% čistega premoženja.

Češko-nemška pogajanja.

PRAGA, 22. Kakor poročajo listi, bo začetkom januarja potovala misija treh članov pristojnih ministrstev iz Prage v Berlin v svrhu pogajanj z nemško vlado zaradi raznih določil mirovne pogodbe.

Razdelitev zemljišč.

PRAGA, 22. Dr. Viškovsky je izjavil v »Venkovu«, da je zakonski načrt o razdelitvi zemljišč izgotovljen in da bo te dni rešen v uradu za razdelitev zemljišč.

Zastopnik v Vatikanu.

PRAGA, 23. Olomuški »Našinec« poroča, da bo imenovan za češkoslovaškega zastopnika pri Vatikanu vseučiliški profesor dr. Krofta.

Tiskovni urad.

PRAGA, 23. Pogajanja češkoslovaške vlade glede oddaje češkoslovaškega tiskovnega urada in najem bančnemu konzorciju so se razbila zaradi napadov narodnih socialistov na banke.

Železniški promet ustavljen.

PRAGA, 23. Vsled pomanjkanja premoža se v češkoslovaški republiki od srede, 24. t. m., do sobote, 27. t. m., ustavi ves osebni promet. Vozni bodo le ententni brzojavski Praga-Pariz in Varšava-Pariz.

Državni proračun.

PRAGA, 23. V seji narodne skupščine je bil z vseni glasovi proti glasovom narodnih demokratov sprejet dodatek k proračunu za leto 1919. Nadajte se v obeh branjih sprejela provizorni proračun od 1. januarja do 29. februarja.

ja leta 1920. Poslanec Rypar in tovariši so stavili na ministrskega predsednika vprašanje glede vesti, da se te dni nemška delegacija v Pragi pogaja glede odstopitve prusko-tropavskega ozemlja Nemčiji proti odškodnini v denarju. V odgovoru je izjavil ministrski predsednik Tusar, da ne more biti govora o kakih pogajanjih. Res je, da je deputacija tega ozemlja, ki pripada na podlagi mirovne pogodbe češkoslovaški republiki, bila te dni pri njem in ga prosila, naj stopi z Nemčijo v pogajanja glede rektifikacije češkoslovaških mej. Pri tem se je izrazilo upanje, da se bodo morda nekateri deli tega ozemlja pridružili k Nemčiji. Ministrski predsednik Tusar je izjavil, da je z ozirom na to, da ni upravičen za to, odklonil vsaka pogajanja. Zasedba tega ozemlja se bo izvršila šele po odobritvi versailleske mirovne pogodbe.

Vrnitev Čehov iz Sibirije.

PRAGA, 21. Tiskovni urad ministrstva za narodno brambo poroča, da je minister za zunanje stvari dr. Beneš sporočil iz Londona, da je vprašanje o prevozu sibirske armade v domovino definitivno rešeno. Angleška vlada, kakor tudi ameriška sta udeleženi v obojestranskem sporazumu pri prevozu. Prva angleška ladja je bila v torek v Vladivostoku na razpolago češkoslovaški sibirski armadi. Tudi Amerika bo takoj pričela prevažati v domovino češkoslovaške sibirske čete.

Zrakoplovne zibe češkoslovaške.

PRAGA, 21. »Večer« poroča, da sta trgovinsko in poštno ministrstvo češkoslovaške republike vodila pogajanja z londonsko zrakoplovno družbo »Aircor« glede vzpostavitve zrakoplovnih zvez s Prago. Načrti, kakor tudi vse pogodbe so godni za podpis. »Aircor« se bo pridružil češkoslovaški zrakoplovni družbi ter stopila z njo v zvezo. Dve tretjini delnic ostanete v češkoslovaških rokah, ena tretjina pa bo v angleški posesti. Iz Prage bodo vodile nastopne zrakoplovne črte: Praga—Draždane—Berlin—Hamburg, Praga—Lipsko—Köln—Pariz, Praga—Krakov—Varšava, Praga—Brno—Bratislava—Košice. Iz Prage bo šla tudi zrakoplovna črta preko Dunaja, Budimpešte, Belgrada, Sofije, Bukarešte in Carigrada, kjer se bo stikala tudi velika črta London—Pariz—Lyon—Nizza—Genova—Rim—Solun. Pristopbina za pismo, poslano po zračni pošti iz Prage na Dunaj, bo znašala 150 K, za časopise pa kakih 50 vinarjev. Prva zrakop

blizu, bomo iskali neposrednega stika s Kitajcem, kjer je izbruh boljševiške revolucije samo še vprašanje par dni.

Skrbjašina so artiljerji, ker so naši pri njem perilo, ki je bilo last pokojne carjeve družine. Tekom presiljanja je izpovedal, da se je udeležil carjevega umora v Jekaterinburgu, in je pripovedoval razne podrobnosti, katerih resničnost niso poljske oblasti še ugotovile.

Poljaki in Madžarji.

DUNAJ, 21. »Neue Freie Presse« objavlja razgovor s tukajšnjim poslanikom Szaroto o v zadnjih dneh razširjenih vesti glede sklenjene vojaške konvencije in glede zveze med Madžarsko in Poljsko. Poslanik je dejal med drugim: »Med Madžarsko in Poljsko danes še ne obstoje pravi diplomatski odnosi, ki bodo močnejši šele po sklepu miru z Madžarsko. Zbližanje med obema državama je mogoče, ker so simpatije Poljske do Madžarske stare že stoletje in ker med Poljsko in Madžarsko ni gospodarskih, teritorialnih ali političnih nasprotstev.

Iz Madžarske.

Socijalni demokrati izstopijo iz vlade koalicijske.

BUDIMPEŠTA, 23. Na seji odbora socijalno-demokratske stranke se je zelo poostrijo položaj. Sodi, da je zelo verjetno, da bodo socijalisti izstopili iz koalicije.

Proti madžarskim boljševikom.

DUNAJ, 23. »Abend« javlja: Kakor doznajemo iz zanesljivega vira, so naši tri po madžarskih ovaditih z Dunaja odpeljane komuniste v nekem gozdu pri Rabu. To so bili madžarski pesnik Szomolay in odvedena Madžara Bartocz in Gittari.

Madžarska vlada proti boljševikom.

DUNAJ, 23. Madžarska vlada bo v kratkem potom dunajskega poslanstva zahtevala od avstrijske vlade izročitve komunistov, med njimi Belo Kuna, ki se nahajajo v Karlovinu, zaradi navadnih zločinov.

Ameriško zastopstvo.

DUNAJ, 23. »Der neue Tag« poroča iz Budimpešte, da je ministrskega predsednika Huszarja pisмено obvestil načelnik ameriške misije general Bonholtz, da se ameriška misija v Budimpešti nima smatrati več kot zastopnica sveta pederit, temveč samo kot zastopnica interesov Združenih držav na Madžarskem.

Madžarska in Avstrija.

CURRI, 23. Madžarska ni nikakor zadovoljna z uspehi Reimerjevega potovanja v Pariz in s silekcijski avstrijsko-slovenskimi pogajanjimi. Ponovna odobritev odločitve zapadnih nemških županov, da se Madžarje pregreva kopa. Budimpeštanski vodni listi pripominjajo, da ni dala entente še nobenega formalnega odziva za zapustitev tega ozemlja; zato se torej še vedno lahko upa. Madžarji naglašajo obljube angleškega poveljnika Clarka. Slednja koalicijska vlada se je sestavila na podlagi njegove obljube, da se zasedeno ozemlje izprazni; ker se to še ni zgodilo, ni odšla mirovna delegacija še v Neirly.

Ciri Koberški, bodoči kandidat za madžarski prestol, ki je stanoval blizu Dunaja v gradu, kjer se sprejemali madžarske magnate, se je povrnil v Koburg, odkoder odide bržkone v Anglijo.

Iz Avstrije.

Reimerjevo potovanje v Beograd.

CURRI, 23. Predpogajanja, iz katerih mora iziti avstrijsko-čehoslovensko gospodarsko zavestništvo, se vrše v vseh treh prestolnicah. Medtem ko se je mudil jugoslovanski minister Kristian na Dunaju v svrhu dobave železniškega materiala, se je mudil vodja avstrijskega trgovskega odseka, Stokar, v Beogradu v svrhu izveditve trgovinske pogodbe, ki se je podpisala septembra.

Potovanju avstrijskega kancelarja Rennerja v Beograd, o katerem se še ni govorilo, se pripisuje velika politična važnost. V Beogradu in v Pragi se Renner gotovo ne bo kuzal kot germofil, temveč bo kot frankofil. V Nemčiji ne spremlja delovanja sedanega avstrijskega kancelarja z velikimi simpatijami. »Europa Presse« tolmači Clemenceaujevo noto o neodvisnosti Avstrije kot čim vsuženjstvo. Govorilo se je celo o francosko-avstrijski zvezi, proti kateri protestirajo posebno krščanski socijalci.

Avstrijska narodna skupščina.

DUNAJ, 23. Narodna skupščina je sprejela tiševski zakon z dvotretinsko večino v drugem in tretjem branju. Ključno zakonik načrt o zakladu vojnih poškodovancev in predloge glede ureditve plač civilnih in državnih uradnikov, poduradnikov in slug, kakor tudi o ureditvi prejemkov duhovniških kategorij in pa prejemkov profesorjev na državnih zavodih.

Ruske konference na Dunaju.

DUNAJ, 23. »Neues Wiener Journal« piše: S poučene ruske strani smo prejeli vest, da se od sobote dalje vrše na Dunaju pogajanja med oblaščenimi politiki različnih ruskih skupin v svrhu, da se konsolidirajo državni odnosi na Ruskem. Pogajanja so začelo neobvezna. Kadetsko stranko zastopata Sazonov in Maklakov,

socijaliste domaga Irla Savicki. Kerenski stranko Coidze, skupino okotristov in Belgrada došli Rodičev, Denilina Vasilkov, socijalno-revolucionarce Dan in Alckov, neodvisne socijalne demokrate Rabinovič in Grusenski, židovsko delavsko stranko bundista Goldberg in Edelman. Vsi udeleženci konference zahtevajo, da odstopita Ljennin in Trocki ter da ministrstvo preimenuje ljudska poveljnika Sinovij in Čičerin, ki ostane v novem kabinetu. Zahtevajo pa tudi, da v tem primeru caristična generala Denilkin in Kolčak izginejo s političnega pozorišča. Daje pravico, da Poljaki in Čehi z umernim interesom motijo ta poskus obnove Rusije. — Čehoslovski tiskovni urad pripominja k temu: Potrditve te vesti nismo mogli dobiti, samo pred kratkim omenjeni ameriški žurnalist trdi, da je vest resnična in da je tudi Ukrajina udeležena s Petruševičem.

Tirolska avtonomija.

INOMOST, 22. Kakor javlja »Allgemeiner Tiroler Anzeiger«, so predložili italijanski vladi načela avtonomije, ki jo zahtevajo nemški južni Tirolci. Avtonomna provinca bi obsegala ozemlje okrajnih glavarstev Schladers, Merana, Bolcana, Brixna, Brumeca, Ampeza, avtonomno mesto Bolcan, 4 k okrajnemu glavarstvu Cles spadajoče nemške občine v dolini Nonne, in sicer Unsere-Liebe Frau im Walde, Proveta, Zaurin in Sv. Feliks ter nemški občini Teuden in Altrei, ki spadata sedaj k okrajnemu glavarstvu Cavalese, in ozemlje okrajnega glavarstva Lienz, ki je prišlo k Italiji. Ta provinca bi se imenovala Tirol. Zahtevana samouprava ne bi kršila suverenitete italijanske države. V območju centralne države ostanejo vojaštvo, zastopstvo na zunanji, davki, carinska in trgovinska politika, sodišča, promet in vse druge pomoči, ki ne spadajo izrecno v kompetenco avtonomnih oblasti. Za izvrševanje avtonomnih pravic se ustanovi deželni zbor s sedežem v Bolcanu. Provinca Tirol bo samostojen okraj za volitve v poslansko zbornico. Nemško plemo na južnem Tirolskem se prizna kot samostojna narodnost. Vsek Nemec se sme pred vsako oblastjo posluževati nemškega jezika in zahtevati odgovor v nemškem jeziku. Nemška kraljeva imena ostanejo veljavna tudi v uradnem poslovanju. Vsi sedaj nameščeni uradniki ostanejo na svojih mestih. V provinciji Tirol pristojne osebe so opoščene vojaške službe in se smejo samo v vojni uporabljati kot milica za obrambo lastne provincije. Dosedajni nemški del tridneške škofije pripade škofiji Brixen. Glede državne pripadnosti zahtevajo južni Tirolci predvsem priznanje pravice, predvseh v mirovni pogodbi in sprejem v italijansko državljansko za vse one, ki morajo dokazati, da imajo na Tirolskem posestvo ali da imajo kakšno obrt ali pa, da se že doli časa naseljeni.

Za kurivo na Dunaju.

DUNAJ, 23. »Deutsches Volksblatt« javlja, da je dunajsko prebivalstvo dosedaj posekalo v okolici Dunaja 150 ha gozda in sicer do gola. Ljudje hodijo v gručah iz mesta, da si prekerbe kurivo.

Iz Francije.

Clemenceaujeve izjave v francoski zbornici. PARIS, 23. (S.) Poslanska zbornica. Clemenceau je podal v današnji seji obširno poročilo o pogajanjih v Londonu. Ni govoril o vojaških pogovorih; izjavil je samo, da je Wilson ponudil pomoč, ne da bi ga bila Anglija zato prosila. Clemenceau je šel v London v svrhu razpravljanja o vzhodnem vprašanju. Politična za spoznanje je bila že ustvarjena. Iz Londona je prišel popolnoma zadovoljen. Francija in Anglija ste si bližji nego kdaj prej.

Reško vprašanje.

O razpravi o reškem vprašanju je podal Clemenceau naslednje poročilo: »Preden sem odšel po angleškem povabilu v London, smo sestavili z ameriškim zastopnikom Polkom, katerega odhod zelo obžalujemo, in srom Greyom, angleškim zastopnikom, noto, o čemer sem obvestil italijanskega odposlanca. Noto je bila zelo skrbna in jasno sestavljena; obrazložili smo v nji Wilsonovo in italijansko stališče in primerjali vse točke. To noto sem izročil italijanskemu ministru Scialoj v Londonu. Noto je zelo važna, ker je izrecno samo menja Francije in Anglije, katerih stališče v tem vprašanju je ostalo neizpremenjeno, temveč tudi Amerike, od katere so prišle nekatere težkoče, ki, moram reči, niso bile nemudne. To je največji napot, ki smo ga doslej mogli narediti v svrhu rešitve ladrenskega vprašanja, brez katere je mir v Evropi nemogoč. Po zadnjih vestih, ki sem jih dobil, se zdi, da se z italijanske strani pripravlja v odgovor na našo poslanico zastavitev vseh sil v svrhu dosege sporazuma. Poročila, ki sem jih dobil, vzbujajo upanje, da pride do sporazuma v najkrajšem roku. Če bi se še nadaljevalo sovražstvo med Italijo in Jugoslavijo, če bi izbruhnil prejšnji slej požor, ne ve nihče, kam bi to moglo privedi Evropo. Moramo torej poslati Italiji, naj bo podlaga njene politike sporazum z Jugoslovani. Naši smo sicer nekoliko opozarjali na oboje strani, toda končno smo zmagali, ali bolje, skla težkoče je zadostovala, da prepreči vse brez misli dokazovanje. Toda moram izjaviti tukaj brez pritvarjanja, da čv. Niti, ki si je nedvomno stecl velike

zasluge v sodnih razmorah, prevzame odgovornost, ki so se udeležili tedaj njegovim predhodnikom pretežke. Čv. Niti je pred kratkim izjavil nekemu Francozu, ki ima maloga, da mu informira, da je odločno pripravljen zastaviti vse svoje sile za sporazum s Srbi. Na dan, ko bo ta zadnja težava odstranjena, lahko rečem da bomo lahko začeli dihati.

Rusko vprašanje.

Clemenceau je nato govoril o ruskem vprašanju in rekel, da je sovjetska vlada najbolj barbarska diktatura: ni diktatura enega človeka, temveč več odborov, ki se sami volijo. Dokler bo v Rusiji taka anarhija, kakor je sedaj, ne bo v Evropi stalnega mira. Ententa bo držala Rusijo obkoljeno z »živeci«, da prepreči nemško kolonizacijo, posebno ker so se tudi mejske države z Rusijo, Rumunska, Poljska in druge, odločile, da postanejo zavezniški vsakogar, ki bi bil napaden od boljševikov.

Clemenceau je zaključil z zagotovitvijo, da se lahko rešijo tudi druga zelo važna vprašanja, kakor vprašanje Carigrada, Anatolije, Sirije, Balkana in Poljske.

Nato je govoril o notranji politiki.

Francoska zbornica glasuje za zaupnico vladi. PARIS, 23. (S.) Francoska zbornica je odobrila po Clemenceaujevem govoru resolucijo, s katero se izraža zaupnica. Zbornično zasedanje se je nato odgodelo na prihodnji torek.

Francosko oboroževanje.

BEROLIN, 23. Iz Pariza se poroča: Glasom vesti, ki jo priobčijo »Informations«, bo francoska vlada predložila načrt, v katerem bo zahtevala oboroževanje v velikem slogu. Načrt predlaga, da se ogradijo francosko zračno brodelstvo, da se pomnoži število tankov, da se ojači topništvo in da se meje kar najbolj utrdijo.

Sporazum med Francijo in Vatikanom.

NAUEN, 21. Zdi se, da so se med francosko vlado in Vatikanom zopet vzpostavile diplomatske zveze. Obstoječi zakoni na Francoskem se namda ne bodo izpremenili, toda francoska vlada jamči katolikom na Francoskem popolno svobodo. Za to pa boče Vatikan popolnoma prepustiti Francoski varstvo katolikov v orizanju.

BEROLIN, 23. »Germania« javlja iz Rima: Govorice, da se je obnovilo službeno razmerje med Vatikanom in Parizom, so neutemeljene.

Amerika in mirovno vprašanje.

WASHINGTON, 23. »New York Times« poroča, da se je ustanovil iz republikanskega in demokratskega senatorja sestojec odbor, ki se trudi z vednostjo strank doseči sporazum v mirovnem vprašanju. Senator Underwood, demokratski član tega odbora, je izjavil, da je treba iskati sporazuma, ker se mirovna pogodba ne more kar tako sprejeti. Ako ne bo šlo drugače, bo sprejet načrt senatorja Knoxa, po katerem naj se odobri mirovna pogodba takoj, dočim bi se določila o zvezi narodov obravnava pozneje.

Lloyd George v reškem vprašanju.

LONDON, 23. V angleški poslanski zbornici je podal Lloyd George izjavo, v kateri je izjavil, da bi bilo neverno za dobre odnose med državami in za mir, ako bi bile javnosti pristopne vse podrobnosti posvetovanj, ki se nanašajo na politično stran reškega vprašanja. Italijanska vlada da postopa v popolnoma dobri veri, zadržava pa pri tem na velikanske težave. Vaska kurivo tolmačena izjava ameriške, angleške ali francoske vlade da more poročiti zmedo in nepotrebo razburjenje. Daje je dejal med drugim: Bilo bi pa brez vsake koristi, ako bi prišel Niti k Clemenceauju brez zadostnih pooblastil. Glede pogodb, pri katerih je udeležena tudi Anglija, se more reči, da ni treba razmotrivati to vprašanje s stališča, da Zedinjene države ne bodo ratificirale mirovne pogodbe. Anglija ni nikoli samo računala s to možnostjo in zato tudi ni vezana po domnevi, da bo prišel trenutek, ko se bo ta bojazen uresničila. Velika Britanija načeloma ne more sama prevzeti tako velike odgovornosti, in ako bi angleška vlada vseno bila priključena o tem sklepati, bi se gotovo prej obrnila na poslansko zbornico. — Glede Rusije hočejo zavezniški pričačati, da se položaj razbistri. Gotova stvar pa je, da bi z Rusijo radi sklenili mir, kakor hitro bo tam prišla na krmilo vlada, ki bo v resnici zastopala ruski narod. — Za Avstrijo so storili zavezniški vse, kar je bilo v njihovih močeh. Te meje seveda ne morejo prekoračiti, razen ako bi Zedinjene države s pomočjo svojih bogatih gospodarskih virov prevzeti velik del bremena.

— Mir s Turčijo se samo zato še ni podpisal, ker se hoče pridobiti Zedinjenim državam čas, da se o tem vprašanju odločijo. Zavezniški, ki žele čimprej skleniti mir, bodo v najkrajšem času iznova začeli posvetovanja o tem predmetu v Parizu ali v Londonu. — Velika Britanija je trdno odločena prispevati k temu, da prizadevanja za zvezo narodov privedejo do uspešnega rezultata, ker smatra to ustanovo za neobhodno potrebno, da se vzdrži svetovni red.

noč, prišel je za menoj Petričević in ulovila sva miš. Stekla sva ga, da bi se siromak ne potil med potjo. In sedaj ga imate!

»Eh«, je rekel Tahi, zasukavši si brke, moj dragi, prišel si mi v goste, in te v tem mrazu ne moram pustiti iz hiše — ker Bog ne da, da bi prezebal po moji krivdi. Dam ti stanovanje in posteljo, ali, kar je nočel od mene ne kapljice, ne mrvice, bodi po tvoji volji. Nočem te siliti, moglo bi ti ostati v grlu.

Sabov je prividljivo glavo in uprl v Taha strmeči očesi, ne vedoč, kaj namerujejo storiti. Slednjič je rekel:

»Gospod Tahi! Protestiram proti takemu nasilju! Pustite me! Plemić sem!»

»Bog ve«, je zavrtel Tahi glavo, »treba je poprej prebrskati tvoj plemiški list. Dotlej moraš potrpeti.«

»To bo težko, vaka mišost.« se je zasmejal Dramatič, »ko je pobegnil, in ko smo mu odgnali ženo in deo, smo prenočili v njegovi hiši. Tu sem našel poč z raznimi papirji med katerimi je bila tudi pisana onolaska koža.«

(Dalić.)

Nemiri na Španskem.

BEROLIN, 23. »Lokal-Anzeiger« poroča iz Madrida: Pri nemirih v Madridu in Barceloni je bilo dosedaj 100 smrtnih žrtev. Zaprti so žoniko, pri kateri so našli bombo. Stavka cestnih železničarjev v Madridu se nadaljuje. Stavkajoči apelirajo na skupnost z drugimi delavskimi zvezami. V bojih med stavkajočimi in policijo se je streljalo. Mnogo izrednikov je bilo aretiranih.

Iz Italije.

Izdajanje ponedeljskih listov od 1. januarja dalje ustavljeno.

RIM, 24. (S.) Besedilo pravnika, ki določa udeležitev odloka glede nedeljskega počitka listov, je naslednje: Čl. 1. od 1. januarja 1920. dalje morajo vsi listi opustiti vsak teden eno številko vseh svojih izdaj; čl. 2. listi, ki izhajajo zjutraj obustavijo izdaje v prvih jutranjih urah v nedelo in pričnejo zopet z delom ob istem času v torek. Ob nedeljah bodo mogli listi izdajati samo eno številko v vsakem mestu in na način da se list dokonča ob 5 zjutraj; od tega časa do ponedeljka popoldne t. j. ko pričnejo listi zopet svoje delo in svoj redni turnus, ni dovoljeno objavljanje nobenega lista, tudi dnevnika ne, bodisi redne ali posebne izdaje za kakršnekoli nepričakovane dogodke ali dodatne izdaje za posebna poročila kakršnekoli vrste; čl. 3. listi, ki izhajajo v popoldnevih in popoldnevnih urah, obustavijo izdajanje v soboto in izidejo zopet v ponedeljek ob isti uri; čl. 4. ni dovoljeno iz nikakršnega razloga priobčevati izredne izdaje v času, v katerem je po že navedenih členih prepovedana glavna izdaja; čl. 5. gorimenjene določbe veljajo tudi za poročanje agencij vsake vrste in naj se izdajajo s kakršnimkoli pisalnim sredstvom; čl. 6. od nedelje popoldne do ponedeljka predpoldne ni dovoljena prodaja nobenega lista.

Reške stvari.

RIM, 24. (S.) Nekateri listi približujejo vesti o zadnjih dogodkih na Relci in priinašajo načrt rešitve, ki da ga je predložila vlada reškemu narodnemu svetu. Vse to je netočno, ker načrta ki so ga prinesli leti, ni predložil general Badoglio, temveč reški zastopniki; načrt za odgovor ni medtem še dokončan.

Švicarski tečaj.

ŽENEVA, 23. Lira 43'50; marka 11'20; avstr. krona, n. 4'75, st. 3'50; angl. funt 21'60; frank 52'95; amer. dolar 5'585.

In mir ljudem na zemlji...

Na Sveti večer, 1919.

Božič!

Koliko neizmerne sladkosti, koliko blaženstva leži v tej besedi! Vse ono, kar je v človeku najtišje, najgloblje, se zbudi ta večer in zaživi tajno življenje brez bridkosti in gorja. Kot pred bajno lučjo utone vse črno zlo in težkih, grenkih misli ni več, ni več skrbi, ne temne, negotove bodočnosti. Na ta večer se ob pešju svetločnih zvonov odpro naša srca, in človek objame človeka v iskreni, čisti radosti, ki sije iz oči naših otrok: »Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!«

Z grozo se spominja človeštvo zadnjih Božičev. Petje svetločnih zvonov so zadušili topovi, človek, ukopan v zemlji, oborožen do zob s strašnim orožjem, ki ga je izumel njegov duh ne v blagor človeka, ne, da ga umori, razgrta, da se napije njegove krvi kot zver. Neizmerna bol je pokrivala bojna polja od Oceana do Alp in preko Alp do našega morja, od Balkana do baltičskih pokrajin — pol sveta je jecalo pod železno vojno pestjo. Človeštvo je samo sebe darovalo v strašni daritvi, okoli nje pa so plesale razpaljene strasti sovraštva, zlobe in lazi. Pet dolgih let je trajala ta najstrašnejša žaložga človeštva, štiri Svete noči so objele milijone trpinov — brez miru, brez blagoslova božjega.

Pa je prišel lanijski Sveti večer. Človeška vest, vsa dolga vojna leta zatajena, uklenjena, udušena — se je prebudila. Oklenila se je blagovesti z Zapada, poslušala njen glas pravice, ljubezni in svobode. Narodi, drug proti drugemu nahujskani, so spoznali prevaro, v kateri so živeli, se borili in morili one, ki bi bili ravno tako prevarani in nahujskani. Vrgli so razse težke verige suženjstva, njihove oči so izpregledale in videle v onem, proti kateremu so bile pogane, ne več sovražnika, marveč človeka. Kakor iz težkih omotnih, groznih sanj so se prebudili milijoni, in skozi črno noč sovraštva, skozi ognjeno steno krvi in preko kupov razmerjenih teles je zažarela luč ljubezni in človekoljubja. In ko so lani zapeli svetločni zvonovi svojo pesem hrepenenja po ljubezni, miru in sreči — niso več grmeli topovi, ni več brizgala gorka kri, globok mir je pokril neizmerne ravni, deviškobela snežna polja je zakrila morišča, globoko nad nesrečno zemljo se je nagnila Sveta noč, polna upanja, ljubezni in tihe, brezbesedne radosti.

Tako je bilo lani osorej!

Leto je minilo od tedaj. Globoka, trdna vera v pravico, svobodo in mir je zaživila v človeških srcih, človeštvo je pričakovalo rešitve in končne miru, ki bi za vedno izključil možno bratomornih bojov in prelivanja nedolžne človeške krvi. Toda še je trgala bol srca premočnih mater, žen in otrok, še je bilo eno kupci človeštvo razpeto na križ, ko so prišli kupci in mešetariji in vadijali za njegov plašč. Narodi so s strahom opazovali to nečedno igro, videli so in spoznali, da je bila vsa kri prelita zaman. Zaman vse trpljenje in bridkosti. Pravico je očehtal denar, ljubezen so prodali za kupčijo oni, ki niso trpeli, niso gladovali in ki niso videli krvi. Zatajali so vse lepe besede, izdali obljube, valed katerih so zmagali in oslepili vse narode za ceno njihove krvi. Sklepani in sklenili so mirovne pogodbe, ki slone na krivici in nosijo že krali bodočih vojev in sebi. Ne pravica — moč je zmagala v Parizu, mirovnih pogojev nista narekovali svoboda in resnica — pač pa denar in vplivi kapitalističnih pivjak. Prevarili so vero izmučenih in izkrcvavih narodov, oblatili najsvetostja čustva in jih s mrazim posemom črtvovali zlatemu tletu. Pariski mirovne pogodbe so najžalostnejši izraz

materialistično-kapitalistični stremiljenj in hkratu njih najhušja obsodba. Dokazale so, da brez iskrenega, pravega človekoljubja ni rešitve, ni svobode, ni miru. Vse lepe besede in veličastne misli o pravici in svobodi ostanejo prazna pena, če ne temelje na ljubezni.

Naš narod to čuti in ve. V teh dneh rojstva Sinu človekovega se zaveda z grenkobo, da so v Parizu oslepili njegovo otroško vero in zaupanje v pravičnost onih, ki so se postavili za sodnike sveta. — Kakor ta zavest boli in skeli, vendar nezmagljive volje našega naroda ni zlomila. Predobro si je v svesti svoje pravice in moči, ki more prejeti ali slej zmagati. Evropa ni mirna. Zveza narodov, ki naj bi v bodoče preprečila vse vojne in bila porok trajnega pravičnega miru — se ruši, še preden je prišla s svojim delovanjem. Versailleska in saintgermanska mirovna pogodba ostaneta kos papirja vse dolge, dokler ju ne podpise tudi Rusija — največja in v bližnji bodočnosti najmočnejša evropska država. V delavstvu vseh držav vre, ponizani in razžaljeni, ubogi in teptani čakajo trenutka, da zaduše to kačo, ki zastruplja vse, ta edini vzrok vsega zla: kapitalistično-materialistični ustroj moderne družbe.

S to zavestjo, s tem spoznanjem praznuge naš narod božične praznike.

Pride dan, ko si bodo narodi preko vseh sedanjih laži in nasprotstev, kljub mešetarijem in kupcem, prijateljski podali roke, ko bo človeštvo po neizmernem prestadem gorju zaživelu nauk. Onega, ki je simbol vseh preganjanj, žalostnih, teptanih in mučenih: uboga Deteta, pregnanega iz gorkih sob in palač bogatinov, na cesti porojenega, v jaslice položena...

In prišla bo tedaj Sveta noč, ko bodo zvonovi zapeli veličastno pesem resničnega miru, resnične ljubezni, resnične svobode: »Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!...«

Vesti iz Jugoslavije.

O položaju na Koroskem. — Iz Roža nam pišejo: Pri nas na Koroskem se razmere vedno utirajo. Dandanes čuješ — in to do pred vrati Celovca — večito voščenske govorce, nego poprej: bodi v zasebnih hišah, bodi po gostilnah, bodi v vlakih. Ljudstvo je popolnoma zadovoljno z novo vladavino in novim položajem. Zlasti proti vojaštvu in nikalnih pritoež. Nasprotno: med vojaštvom in prebivalstvom je lepo soglasje in prijateljsko medsebojno občevanje. Ne dajte se torej bogati po tistih vestih, ki jih razširjajo naši sovražniki, oziroma odpadniki in mladočci, o tistem pretveznem »barbarstvu« vojaštva. Tudi nasproti slovenskim gostom je ljudstvo povsod zelo prijazno in gostoljubno. Naj vam navedemo le en tipičen primer. V Grabshtan je prišel nedavno pozno zvečer z vlakom neki izvenkorški Slovenec popolnoma nepoznan v onih krajih. Kjenkoli je povprašal radi prenočišča, so najprijazneje in lepo slovenski obžalovali, da mu ne morejo ustreči. Uglabili so medsebojno, kaklo bi mogli ustreči gostu. Spremili so ga na cesto in mu kazali druge hiše, kamor naj se obrne. Istotako prijazni so bili na cesti prepevačiki fantje, ki jih je bil potnik ustavil. Nalger nikakega nasprotstva, ntkier nikake neprijazne besede. Slednjič je vendar našel sobico v neki hiši. Tudi tu sema prijaznost — kakor da jim je prišel sorodnik v hišo — in so celo živo obžalovali, da ne morejo postreči teko, kakor bi radi. Vsega so mu nudili, kar so imeli v hiši — prava jugoslovenska gostoljubnost. Istotako so mu dali drago volje na razpolago zaželenega kačipota — dečka kakih štirinajst let. Dečko je bil med potoma kaj govorjen in je živo odgovarjal na vsako stavljeno mu vprašanje. Zlasti zanimiv je bil odgovor na vprašanje, kako da je s šofstvom? Šofe imamo — je rekel — nemške, ali doma običujemo samo slovenski, ker smo Slovenci. Nadejamo se pa — je dostavil — da dobimo slovensko šolo, kakor nam je tudi obljavljeno. Po cesti so ga ljudje ljubeznivo pozdravljali in dajali zaželeno pojasnila. Na sploh: rečeni gost je odnesel najboljšje vtise izpred vrat Celovca in iz Roža. Nekaj značilnega: rečeni gost ni videl v Celovcu samonikakega kruha, pač pa ga kupujejo od vojaštva v jugoslovenskem pasu. Edino, kar so se pritoževali, je bilo, da ne dobivajo od avstrijske nekatere stvari, kakor n. pr. sladkorja. Toda, kakor že rečeno: na sploh sta položaj in razpoloženje najugodnejša. Uverjeni bodite, da nismo tu prav nič zvrčali ali pretiravali.

Državna puškarška strokovna šola v Borovljah. Začetkom meseca januarja 1920 se prične na državni puškarški strokovni šoli v Borovljah na Slovenskem Koroskem z rednim poukom v vseh 4 letnikih. Dosedanji učenci kakor tudi oni, ki se želijo posvetiti puškarški stroki, se naj v svrhu vpisovanja zgleda v spremstvu staršev ali njih namestnikov v ravnateljski pisarni puškarške zadrške vsak dan, izzemši nedeljo in praznik od 9 do 11 in obenem prinese seboj zadnje spričevalo te šole, novinci zadnje ljudskošolske spričevalo in krstni list ali domovnico. Pisemne prošnje za sprejem je treba predložiti do 30. t. m. na ravnateljstvo zavoda. Tem prošnjam je priložiti kakor že omenjeno: krstni list ali domovnico, zadnje šolsko spričevalo, spričevalo o vedenju in izjavo staršev oziroma varuha. Šolnina se ne pobira. Preskrba utenca s stanovanjem, hrano, obleko itd je stvar staršev oziroma varuha. Za sprejem se zahteva kot najnižja starost 14 let, telesna sposobnost za puškarška dela in z dobrim uspehom dovršena ljudska šola. Ravnateljstvo drž. puškarške strokovne šole v Borovljah na Slov. Koroskem. — T. č. ravatelj: inž. dr. Viktor Jelečnik.

Domače vesti.

»EDINOST« jutri, Sv. Stefana dan, ne izide. V soboto izide list zopet redno.

Se ne poznajo naših krajev! Danes ne moremo še, ker je živimo pod zapovedjo stroge cenzure. Ko pa pridejo drugi časi, ki nam pri-

PODLISTEK

Za staro pravdo.

(6

-fotograficni atelje
na porcelj. ploščah, umetne slike v velikih oblikah.
ica Acquedotto šte. 27 — Trst
se slovensko in hrvatsko-srbski! — Pozor!

ALOJZIJ RES:

Trnje.

Zmerom so mi pravili izkušeni ljudje, da ni rož brez trnja. Na potu življenja pa sem prehitro spoznal, da je mnogo, mnogo trnja — brez rož!

Gorje onemu, ki je primoran prositi! Lačen sem potikal na vrata silega. S sladko prijaznostjo mi je odprl, me posadil na mehki fotelj in se pasel na mojem ponižanju. Vedel je, temu prihajam, a da bi užival dlje časa, je poslušal mojo povest, ki jo je že slišal od drugih nešteto krat, in me opazoval s tako prikritim pozornostjo v očeh. Vstal bi tisti hip ter ga udaril v obraz, ne radi sebe, radi človeka, ki ga žali v meni. Toda z zvito naglico je skril hrbet, se pomilovalno nasmešnil in pomencal z rokami: »Vse bomo storili, kar je v naših skromnih močeh!«

Kakó spačen je naš obraz! Srečal sem nedavno prijatelja, ki sem ga ljubil pred vojno kot brata. Zdaj se nisva spoznala več. O bratje, moj, vaš, obrazi vseh nas so spačeni; vojna nam je zastropila možgane in srce!

Koliko ljudi živi, ki ne živijo! Zanje je življenje kinematograf: udobno se vsedejo in opazujejo s slastjo bežeče in fantastične sence na platnu resničnosti. Tupatam kak vzdih, bihitanje ali pa tajna solza — to je največ, a tudi vse: vsebina njihovega življenja.

Ničesar ti ljudje bolj ne zamerijo, nego tvoje samorastle misli in načrte. Gorje, če si si jih drznil izraziti v častitem zboru učencov in pisarjev. Če si vrhutega še mlad — trikrat gorje: zagrošil si smrti greh!

Kamaj k vsemu, molči na vse, če hočeš, da boš dolgo živel in da se ti bo dobro godilo na zemlji!

Koliko jih je bilo, ki niso verovali devetnajststletnemu letu v Wilsonovo iskrenost in uresničitev njegovih točk? Zbičano človeštvo je slepo verjelo njegovim besedam, odložilo orožje in si omislilo od bratske krvi očiščenost rok. Milijoni so v otroški veri pričakovali odrešenja.

Koliko jih je, ki danes še verujejo vanj? Koliko grenkega razočaranja, koliko osleparjenih čustev, koliko tragike leži med obema vprašanjema?

»Strelski jarek, strojna puška, tank, žične ovire, ročne granate, metalni plamenovi, strupeni plini itd.« Koliko novih strašnih reči smo izumeli, ki jim še imena ne vemo, ki so pa uničile najsvetejše, kar je v nas: čut, da smo — ljudje!

»Ljubezen, mir, poštenje, usmiljenje, čast itd.« Koliko starih, lepih besed imamo še, od katerih je ostal le — prazen zvok! Večkrat se mi zdi, da jih ne razumem več in da bi njihov pomen moral poiskati v slovarju.

DOPISI.

Iz Tolmina: Na ukaz merodajne osebe se je ustanovilo v Tolminu društvo »Fascio femminile« ali »Ženski snop«, čigar smoter in dobrote še niso do danes znane občinstvu iz tolminskega okraja. Predsedujejo mu in ga vodijo dame, katere niso ravno preveč delovale do danes in delile dobrot ubogemu ljudstvu. To novo društvo nas je presenetilo pretelo soboto, s prireditvijo koncerta, katerega je omogočilo tukajšnje pevsko društvo. Toda kakor se je pevski zbor radevolje odzval vabila na koncert za dobrodelni namen, tako je tudi potrpežljivo prenesel nevljudnost pri sprejemu. Človek bi mislil, da dve tisočletji kulture morete vtisniti ljudem gladkejšo pojmovanje o počaščenju gostov in bolj kavalirsko spominjanje uslug. Tako pa je ostala pevskemu zboru koncem konca le žalostna pripodoba našega pregovora: »Osel gre le onkrat na led!« — V kratkem orisemo naše krajevne razmere bolj natančno.

Tržaška kmetijska družba. V nedeljo, dne 14. decembra 1919, je imel sejo odbor Otkrajne kmetijske zadruge v Dolini. Med drugimi je soglasno sklenil, da okrajna kmetijska zadruga v Dolini stopi v tesnejše stike s Tržaško slovensko kmetijsko družbo. — Strokovni tehnik Sencin je v svojem predložitvi utemeljeval veliko potrebo vseh slovenskih gospodarskih združenj na ozemlju austronemške države (Juljski Benečiji). Želel bi bilo, da bi o tem razmišljale tudi ostale gospodarske zadruge v Istri, kmetijski družbi tržaška in goriska s sodelništvom vred, podružnice kranjske kmetijske družbe, ki so v tem ozemlju in slednjič vse kmetijske organizacije zasledene na ozemlju — Sloveniji, mi, ki so nas delile v Istrano, Tržačane, Gorčane in Kranjce ni več. Prilagoditi se moramo novim razmeram in v novi hiši, tostran »Jadranskega zida«, graditi lastni udoben dom. — Da se ta namen doseže, naj bi se zbral odsek strokovnjakov, ki naj bi temeljito proučili zadevo in naj bi se še v teku zime sklical v Trst sestanek odposlancev vseh naših kmetijsko-gospodarskih korporacij, vseh vseh socialno-demokratske. — Veliko potrebo imamo lastnega gospodarskega glasila, kar je težko pogrešamo »Kmetovalca« in »Primerne gospodarstva«, kakor tudi »Ladjarja« in »Cebotarija«. Doktor nam ni moglo dati lastnega glasila, bi bilo umestno, da bi se »Edinosti« — ki je edini naš dnevnik in od vseh rado čita, tako preuči, da bi s sobotno številko (ki bi prila vse našim zavednim kmetovalcem v nedeljo v roke) izšla kot samostojna številka z gospodarskim grafikom in tedenskim političnim pregledom, kar naj bi bilo omogočeno, da bi se ta številka posebej naročala. Upam, da ta želja ne bo odmevala pri konsorciu »Edinosti«. — Nis Vodoran III.

K vladni istrske učiteljstva. Vprašanje glede ureditve učiteljskih plač občutimo, kakor v vsaj leti, tudi v Bregu. Naše šole — nove stavbe — so zaprte. In, kakor vse kaže, ni nade, da bi se tako hitro odprle. Učiteljstvo vztraja na svoji upravičeni zahtevi. Le žal, da pri tem trpi naša mladina, ki je že štak izgubila pouk v vsaj dolgi vojni dobi ter je bila popolnoma zanemarjena in prepuščena samosobi. Učiteljstvo je bilo v poklicno, oziroma,

zaposleno z drugimi opravili, ki so je oproščali vojaške službe. Ravno sedaj bi imela »slavna« avstrijska vlada prilike videti, kakšen velikanski pogrešek je napravila s tem, da je v poklicno učiteljstvo v vojaško službo, dočim pa je bil lahko oproščeni vsak šušmar. To je nezacepljena rana, ki jo bo naš teptani narod karavno občutil dolgo vrsto let. Toda s blago voljo bi se od pomogo tudi temu vsaj deloma. Predvsem naj se pri učiteljstvu ne štedi Vlade imajo ogromnega denarja za topove, vojaštvo in slične naprave, ki amirujejo dobrobiti slovenske družbe le za izobrazbo, za dober, trden temelj države, ki ga more dati edino le dobra šola in vzgoja: za to nimajo države denarja nikdar! Upajmo, da se tudi v tem pogledu »vremena zjasne!«

V drugi vrsti bi morala vlada urediti posebne tečaje za šoli odraslo mladino; to je: za tisto mladino, ki je tekom dolge svetovne vojne pogrešala šolski pouk. Vlada naj bi vsaj trikrat na teden, po 2 uri na večer, prisilila to mladino v obiskovanje talih tečajev najmanj za triletno dobo! Skrbimo za našo mladino, dokler je čas! Dajmo ji tiste duševne hrane, ki jo zahteva duh časa, da nas kasneje, ko doraste, ne bo preklinjala! Daj, slavna vlada, zgani se tudi ti Polkaži, da imaš resno voljo pomagati svojim državljanom! Ponavljam pa, da je vse to združeno z gnetnim vprašanjem učiteljstva. Dokler bo učitelj prisiljen iskati zaslužkov izven šole, da preživi sebe in svojo družino, toliko časa nimamo pričakovati od šole zaželjenih uspehov!

Kako si naš narod želi šole, kako hrepeni po izobrazbi, dala nam je pred par dnevi lep zgled občina dolinska! Deputacija 11 valških načelnikov, samih ozrelih, uglednih mož, se je predstavila občinskemu komisariju ter je energično in odločno zahtevala, naj ukrene potrebo, da se naše ljudske šole v občini odpro takoj in brez odloga! Mi nismo — so izjavili zastopniki — še nikdar odpovedali vladi svoje pomoči in plačujemo redno naložene nam davke; zahtevamo pa valed tega tudi od vlade, da nam da to, kar nam pripada! Nikakor ne moremo nadalje gledati, kaklo naša mladina raste brez potrebne izobrazbe! G. komisar se je, vidno ganjen, zahvalil deputaciji na tem, da se je predstavila v takem častnem številu in da je na tak slovesen način izrazila splošno željo občanov. Občubil je, da bo posređoval pri vladi, da se nemudoma ugotovi tej upravičeni pritožbi. Ni dvoma, da naše ukazalno ljudstvo tudi v drugih občinskih nastopi s tako zahtevol

Iz dekanske občine. Dolgotrajna petletna vojna nas je v vsakem pogledu občutno ranila, in težko je sedaj res vse naenkrat vzpostaviti; kajti manka potrebnih moči in sredstev, predvsem finančnih sredstev; vendar pa se s dobro voljo da marsikaj popraviti in napraviti. Poglejmo, kaj in koliko je popravil gospod komisar D'Andri, italijanski tenente, v naši dekanski občini v prilog ene najvažnejših stvari, ki so naloga občine, namreč v prilog vzpostave rednega ljudskosolskega pouka. Oziroma se nanj tozadevno, kajti sam se je izjavil, da je on odločilni faktor v šolskih zadevah.

V Dekanih imamo tirazrednico, na kateri, po primoranem odhodu vrlega g. nadučitelja Rustje, poučujete dve učiteljci, vzorni po marljivosti, požrtvovalnosti in poklicni zmožnosti, ki pa vseeno kot ženski ne morete biti kos ogromnemu številu otrok, ki so se, posebno odrasli, neverjetno razbrzdali, v odsotnosti očetov-vojakov v svojem času. Zato ste se učiteljci že večkrat pritožili in prosili gospoda odločilnega komisarja, naj bi — četudi provizorično — namestil, oziroma vplival za namestitev kakoga učitelja. In dasiravno je mnogo prosilcev za to učiteljsko mesto, se vendar ne ustreči skrbnim učiteljicam. Seveda bo to zavlačevanje v tesni strateški zvezi s trdovratnim prizadevanjem gospoda brigadirja Azarda, da bi nabral štirideset podpisov dekanskih očetov za italijansko šolo. Pri tej priliki naj omenimo tudi, da je ta veliki gospod brigadir to svojo akcijo razširil tudi na bližnji Sv. Anton in imel preteklo nedeljo v naši svetovantonski gostilni celo ustanovni zbor, katerega se, seveda ni udeležil nobeden zavedni Antončan. Ta dva kričeča aramotna neuspeha pa nista odvnila g. brigadirja od njegovega podjetja — obratno: podpiran po precizni težki »artiljeriji« in drzni »kavaleriji«, računa v dohodnem času na »strepitose conquisto della ardua posizione, resa dalle proprie forze naturali inespugnabile...« Mi bi pa hoteli prijateljski nasvetovati temu gospodu, naj se strogo peča samo z vzdrževanjem javnega miru in naj pušča na stran šolstvo, ako hoče kaj pridobiti »per la causa italiana«; sicer bo s svojimi ostudnimi izjavami »oramai

itd. itd.) povečal napetost ozračja, katero bi znalo nepričakovano prezračiti zaduhli prostor njegove kolate glave.

Kaj pa pravi gospod komisar na to? Kakšni sineži smo, ko zahtevamo, da bi se brigal za druge stvari, ko mu ne preostaja časa niti za protivoritev bivšega čisto slovenskega občinskega urada v popolnoma italijanskega Delodajel!

Pustimo pa te stvari in poglejmo nekoliko šole v katestralnih občinah: Kubeč, nedolika, Rižana in Sv. Anton.

V Kubeču je šolska soba gola: brez klopi in drugih šolskih sredstev. O učilih in nazorilih niti ne govorimo. Tu otroci pridejo v šolo, se vržejo na tleh in izdelujejo naloge, če pa poslušajo predavanja. Pravcata ljudska univerza. Boljše bi bilo vendarle, da bi se poučevalo na prostem...

Kaj pa Predloka? Ima šolo, učitelja in otroke in glej: še sedaj se ni počel pouk! Zakaj ne? Baje g. učitelj nima stanovanja in g. komisar radi deževnih dnevo ni mogel prijeti v Predloko, da bi mu je nakazal. Seveda, sedaj ta izgovor ne drži več: puisque Mr. Commissaire maintainait à fait très — beaux. Ko smo bili pred kratkim na Rižani in smo vprašali, kje je neki šola, so jo kazali s prstom in je nismo mogli zapaziti, kajti, po zmanjosti in razsajajočem orkestru v pokazani hiši bi sodil vsak pameten človek, da je tam gostilna, ne pa šola. Stopili smo bliže in ugotovili zgoraj šolo, spodaj pa gostilno s omenjenim hrupavim orkestrom, ki baje igra med poukom, da olajša otrokom nemelodično presihoparno učenje... Ta-

mošnje učiteljica se je opetovano pritožila pri g. komisariju, ki pa ji je odgovoril: »Ma, si, si, faremo ben.« In tako je tudi tukaj učna moč, otroci tudi, pouka pa še ni, in ne morejo zaradi učiteljske stavke, kajti tudi pred učiteljsko stavko ga ni bilo.

Pri Sv. Antonu stoji dvorazrednica s 192 šolobveznimi otroki na duhi ene ženske učne moči. Kje naj začne in kaj naj se doseže s to nepregledno maso učencev in učenk?

Sedaj pa eno molko besedo: G. komisar, nimamo li mi plačevalci se nizkih davkov, pravice zahtevati po petih vojnih letih in 14 mesecih premirja vzpostavo rednega pouka naši, radi vojne razrušeni in zanemarjeni deci? Vi, ki tvorite krajni šolski svet in imate v sedanjih časih, kakor izjavljate, tudi »nameščevalno moč« za učiteljstvo, zakaj ne organizirate šolstva v svojem področju? Učitelj je, denar dajemo mi, kaj manka še? Mogoče dobre volje ali osnovne upravne zmožnosti?!

Zaključujemo ta dopis s obljubo, da v prihodnje naznanimo naši javnosti vsako stopnjo izboljšanja tega očitno zanemarjenega najglavnejšega odločka občinske uprave, opišemo pa tudi druge pomankljivosti, izvirajoče iz nedostatkne upravne zmožnosti in dejanja gosp. komisarja v Dekanih. Prizadeti.

Kako si naš narod želi šole, kako hrepeni po izobrazbi, dala nam je pred par dnevi lep zgled občina dolinska! Deputacija 11 valških načelnikov, samih ozrelih, uglednih mož, se je predstavila občinskemu komisariju ter je energično in odločno zahtevala, naj ukrene potrebo, da se naše ljudske šole v občini odpro takoj in brez odloga! Mi nismo — so izjavili zastopniki — še nikdar odpovedali vladi svoje pomoči in plačujemo redno naložene nam davke; zahtevamo pa valed tega tudi od vlade, da nam da to, kar nam pripada! Nikakor ne moremo nadalje gledati, kaklo naša mladina raste brez potrebne izobrazbe! G. komisar se je, vidno ganjen, zahvalil deputaciji na tem, da se je predstavila v takem častnem številu in da je na tak slovesen način izrazila splošno željo občanov. Občubil je, da bo posređoval pri vladi, da se nemudoma ugotovi tej upravičeni pritožbi. Ni dvoma, da naše ukazalno ljudstvo tudi v drugih občinskih nastopi s tako zahtevol

Iz dekanske občine. Dolgotrajna petletna vojna nas je v vsakem pogledu občutno ranila, in težko je sedaj res vse naenkrat vzpostaviti; kajti manka potrebnih moči in sredstev, predvsem finančnih sredstev; vendar pa se s dobro voljo da marsikaj popraviti in napraviti. Poglejmo, kaj in koliko je popravil gospod komisar D'Andri, italijanski tenente, v naši dekanski občini v prilog ene najvažnejših stvari, ki so naloga občine, namreč v prilog vzpostave rednega ljudskosolskega pouka. Oziroma se nanj tozadevno, kajti sam se je izjavil, da je on odločilni faktor v šolskih zadevah.

V Dekanih imamo tirazrednico, na kateri, po primoranem odhodu vrlega g. nadučitelja Rustje, poučujete dve učiteljci, vzorni po marljivosti, požrtvovalnosti in poklicni zmožnosti, ki pa vseeno kot ženski ne morete biti kos ogromnemu številu otrok, ki so se, posebno odrasli, neverjetno razbrzdali, v odsotnosti očetov-vojakov v svojem času. Zato ste se učiteljci že večkrat pritožili in prosili gospoda odločilnega komisarja, naj bi — četudi provizorično — namestil, oziroma vplival za namestitev kakoga učitelja. In dasiravno je mnogo prosilcev za to učiteljsko mesto, se vendar ne ustreči skrbnim učiteljicam. Seveda bo to zavlačevanje v tesni strateški zvezi s trdovratnim prizadevanjem gospoda brigadirja Azarda, da bi nabral štirideset podpisov dekanskih očetov za italijansko šolo. Pri tej priliki naj omenimo tudi, da je ta veliki gospod brigadir to svojo akcijo razširil tudi na bližnji Sv. Anton in imel preteklo nedeljo v naši svetovantonski gostilni celo ustanovni zbor, katerega se, seveda ni udeležil nobeden zavedni Antončan. Ta dva kričeča aramotna neuspeha pa nista odvnila g. brigadirja od njegovega podjetja — obratno: podpiran po precizni težki »artiljeriji« in drzni »kavaleriji«, računa v dohodnem času na »strepitose conquisto della ardua posizione, resa dalle proprie forze naturali inespugnabile...« Mi bi pa hoteli prijateljski nasvetovati temu gospodu, naj se strogo peča samo z vzdrževanjem javnega miru in naj pušča na stran šolstvo, ako hoče kaj pridobiti »per la causa italiana«; sicer bo s svojimi ostudnimi izjavami »oramai

itd. itd.) povečal napetost ozračja, katero bi znalo nepričakovano prezračiti zaduhli prostor njegove kolate glave.

Kaj pa pravi gospod komisar na to? Kakšni sineži smo, ko zahtevamo, da bi se brigal za druge stvari, ko mu ne preostaja časa niti za protivoritev bivšega čisto slovenskega občinskega urada v popolnoma italijanskega Delodajel!

Pustimo pa te stvari in poglejmo nekoliko šole v katestralnih občinah: Kubeč, nedolika, Rižana in Sv. Anton.

V Kubeču je šolska soba gola: brez klopi in drugih šolskih sredstev. O učilih in nazorilih niti ne govorimo. Tu otroci pridejo v šolo, se vržejo na tleh in izdelujejo naloge, če pa poslušajo predavanja. Pravcata ljudska univerza. Boljše bi bilo vendarle, da bi se poučevalo na prostem...

Kaj pa Predloka? Ima šolo, učitelja in otroke in glej: še sedaj se ni počel pouk! Zakaj ne? Baje g. učitelj nima stanovanja in g. komisar radi deževnih dnevo ni mogel prijeti v Predloko, da bi mu je nakazal. Seveda, sedaj ta izgovor ne drži več: puisque Mr. Commissaire maintainait à fait très — beaux. Ko smo bili pred kratkim na Rižani in smo vprašali, kje je neki šola, so jo kazali s prstom in je nismo mogli zapaziti, kajti, po zmanjosti in razsajajočem orkestru v pokazani hiši bi sodil vsak pameten človek, da je tam gostilna, ne pa šola. Stopili smo bliže in ugotovili zgoraj šolo, spodaj pa gostilno s omenjenim hrupavim orkestrom, ki baje igra med poukom, da olajša otrokom nemelodično presihoparno učenje... Ta-

mošnje učiteljica se je opetovano pritožila pri g. komisariju, ki pa ji je odgovoril: »Ma, si, si, faremo ben.« In tako je tudi tukaj učna moč, otroci tudi, pouka pa še ni, in ne morejo zaradi učiteljske stavke, kajti tudi pred učiteljsko stavko ga ni bilo.

Pri Sv. Antonu stoji dvorazrednica s 192 šolobveznimi otroki na duhi ene ženske učne moči. Kje naj začne in kaj naj se doseže s to nepregledno maso učencev in učenk?

Sedaj pa eno molko besedo: G. komisar, nimamo li mi plačevalci se nizkih davkov, pravice zahtevati po petih vojnih letih in 14 mesecih premirja vzpostavo rednega pouka naši, radi vojne razrušeni in zanemarjeni deci? Vi, ki tvorite krajni šolski svet in imate v sedanjih časih, kakor izjavljate, tudi »nameščevalno moč« za učiteljstvo, zakaj ne organizirate šolstva v svojem področju? Učitelj je, denar dajemo mi, kaj manka še? Mogoče dobre volje ali osnovne upravne zmožnosti?!

Zaključujemo ta dopis s obljubo, da v prihodnje naznanimo naši javnosti vsako stopnjo izboljšanja tega očitno zanemarjenega najglavnejšega odločka občinske uprave, opišemo pa tudi druge pomankljivosti, izvirajoče iz nedostatkne upravne zmožnosti in dejanja gosp. komisarja v Dekanih. Prizadeti.

Kako si naš narod želi šole, kako hrepeni po izobrazbi, dala nam je pred par dnevi lep zgled občina dolinska! Deputacija 11 valških načelnikov, samih ozrelih, uglednih mož, se je predstavila občinskemu komisariju ter je energično in odločno zahtevala, naj ukrene potrebo, da se naše ljudske šole v občini odpro takoj in brez odloga! Mi nismo — so izjavili zastopniki — še nikdar odpovedali vladi svoje pomoči in plačujemo redno naložene nam davke; zahtevamo pa valed tega tudi od vlade, da nam da to, kar nam pripada! Nikakor ne moremo nadalje gledati, kaklo naša mladina raste brez potrebne izobrazbe! G. komisar se je, vidno ganjen, zahvalil deputaciji na tem, da se je predstavila v takem častnem številu in da je na tak slovesen način izrazila splošno željo občanov. Občubil je, da bo posređoval pri vladi, da se nemudoma ugotovi tej upravičeni pritožbi. Ni dvoma, da naše ukazalno ljudstvo tudi v drugih občinskih nastopi s tako zahtevol

Iz dekanske občine. Dolgotrajna petletna vojna nas je v vsakem pogledu občutno ranila, in težko je sedaj res vse naenkrat vzpostaviti; kajti manka potrebnih moči in sredstev, predvsem finančnih sredstev; vendar pa se s dobro voljo da marsikaj popraviti in napraviti. Poglejmo, kaj in koliko je popravil gospod komisar D'Andri, italijanski tenente, v naši dekanski občini v prilog ene najvažnejših stvari, ki so naloga občine, namreč v prilog vzpostave rednega ljudskosolskega pouka. Oziroma se nanj tozadevno, kajti sam se je izjavil, da je on odločilni faktor v šolskih zadevah.

V Dekanih imamo tirazrednico, na kateri, po primoranem odhodu vrlega g. nadučitelja Rustje, poučujete dve učiteljci, vzorni po marljivosti, požrtvovalnosti in poklicni zmožnosti, ki pa vseeno kot ženski ne morete biti kos ogromnemu številu otrok, ki so se, posebno odrasli, neverjetno razbrzdali, v odsotnosti očetov-vojakov v svojem času. Zato ste se učiteljci že večkrat pritožili in prosili gospoda odločilnega komisarja, naj bi — četudi provizorično — namestil, oziroma vplival za namestitev kakoga učitelja. In dasiravno je mnogo prosilcev za to učiteljsko mesto, se vendar ne ustreči skrbnim učiteljicam. Seveda bo to zavlačevanje v tesni strateški zvezi s trdovratnim prizadevanjem gospoda brigadirja Azarda, da bi nabral štirideset podpisov dekanskih očetov za italijansko šolo. Pri tej priliki naj omenimo tudi, da je ta veliki gospod brigadir to svojo akcijo razširil tudi na bližnji Sv. Anton in imel preteklo nedeljo v naši svetovantonski gostilni celo ustanovni zbor, katerega se, seveda ni udeležil nobeden zavedni Antončan. Ta dva kričeča aramotna neuspeha pa nista odvnila g. brigadirja od njegovega podjetja — obratno: podpiran po precizni težki »artiljeriji« in drzni »kavaleriji«, računa v dohodnem času na »strepitose conquisto della ardua posizione, resa dalle proprie forze naturali inespugnabile...« Mi bi pa hoteli prijateljski nasvetovati temu gospodu, naj se strogo peča samo z vzdrževanjem javnega miru in naj pušča na stran šolstvo, ako hoče kaj pridobiti »per la causa italiana«; sicer bo s svojimi ostudnimi izjavami »oramai

Družinska sreča.

je večkrat v nevarnosti radi brezokusne juhe ali radi slabo uspele omake.

Soprog, ki pride truden iz službe, ako dobi okusno in redilno jed, da ga okrepča, četudi ima mnogo drugih misli po glavi, postane vseeno vesel in ljubezniv.

Razumne in izkušene gospodinje poznajo že skrivnost, da zadovole okus svojih soprogov: K juham, zelenjavam, omakam itd. rabijo vedno

mesni ekstrakt
ARRIGONI

najboljši proizvod, ki da najboljši okus in izdatnost.

— TVRDKA —
Alarico Lantschner
v Trstu, Via Roma 28 (bivša ul. delle Poste) vogal ul. Giorgio Galati. Zraven velike poste. — Telefon 198.
Dvokolesa, motorna kolesa, prikljine, pnevmatični predmeti. Popravila. — Delo solidno.

Odvetnik
dr. Karel Ferluga
naznanja, da je otvoril svojo
odvetniško pisarno
v Trstu, ul. S. Giovanni 14, II.

TRGOVINA KLOBUKOV
K. Cvenkel v Trstu
naznanja svojim cenjenim odjemalcem, da se je z dnem 24. avgusta t. l. preselila s Korza V. E. III. št. 28 za dve številki naprej, namreč na št. 24.

ZOBODRAVNISKI KABINET
ulica Chiozza št. 5, I. nadst.
Sprejema od 9—13 in od 15—17. Izvkušajo se umetni zobje v kakršnemkoli sistemu z nehom in brez neba po moderni tehniki
Dr. F. Tamburini
MARIO MORO, tehnični vodja.

UMETNI ZORJE
v in brez čelusti, zlate krone in tudi obročki
VILJEMTUSCHER
Trst, ul. 30. oktobra (ex Caserma) 13, II.
Ordinira od 9 predp. do 6 zvečer.

JADRANSKA BANKA
Deln. glav. K 30,000.000, Rezerva K 8,500.000
Centralni: TRST
Via Cassa di Risparmio 5 - Via S. Nicolò 9
Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana, Metković, Opitja, Split, Šibenik, Zadar
Ekspozitura: Kranj
Obavlja vse v bančno strogo spadajoče posle
Sprejema vloge
na hranilne knjižice proti 3 1/2% letnim ovrstim v bančnoprocentu proti 3 1/2% letnim ovrstim. Na odpovedi navezane zneske sprejema po najugodnejši pogodbi, ki se ima pogoditi od slučaja do slučaja.
Baje v najam varnostno priložila (kajz. dovoljenje).
Blagajna postuje od 9.30—12.30 in 14.30—16.

ČEVLIJARNICA FORCESSIN
TRST — Corso Vitt. Em. III. št. 4 — TRST
Najboljši nakupovalni izvor obuvala za gospe, gospode in otroke.
Se priporoča cenj. občinstvu z zjamčenim blagom, ki je neprekosljive trpežnosti.
Postrežba točna. Stara in poznana tržaška trrdka!